سخن سردبیر
Editorial
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره سیزدهم، مرداد ۱۳۹۳، ۴۰۶-۴۰۵

چگونه گزارش داوری یک مقاله را به رشته تحریر درآوریم

How to Write Down the Report of Reviewing an Article

محسن رضائیان[۱]
M. Rezaeian

در فرایند بررسی مقالاتی که برای چاپ به مجلات معتبر علمی ارسال می‌گردد، مرور همتایان سردبیری (Editorial peer review) یکی از مهمترین مراحل است که تأثیر به‌سزایی در سرنوشت یک مقاله خواهد داشت [۳-۱]. در عین حال، یکی از مهم‌ترین مراحل مرور همتایان سردبیری نیز نوشتن گزارش نتیجه داوری مقاله می‌باشد. چنین گزارشی توسط سردبیر و نویسندگان مقاله خوانده خواهد شد و نه تنها به سردبیر کمک می‌کند تا تصمیم صحیحی را درباره سر نوشت مقاله اتخاذ نماید، بلکه به نویسندگان نیز کمک می‌نماید تا نقاط قوت وضعف کار خود را به‌درستی دریابند.

از همین‌رو، همتایان برای نگارش نتیجه داوری خود باید نهایت دقت و صحت را به‌عمل آورند. به منظور کمک به‌داوران خود، برخی از مجلات به‌ویژه مجلات علمی- پژوهشی داخل کشور، فرم‌هایی را آماده کرده‌اند تا به کمک آن‌ها بتوانند نظر داوران را به قسمت‌های مختلف مقاله و چگونگی نگارش آن جلب نمایند. اگرچه این فرم‌ها می‌توانند کمک‌کننده باشند، اما ممکن است تا اندازه‌ای نیز از میزان آزادی همتایان در نگارش کامل و دقیق نتیجه داوری مقاله بکاهند.

شاید به همین جهت باشدکه اغلب نشریات معتبر این اجازه را می‌دهند که همتایان با فراغ خاطر و بدون محدودیت در قالب فرم‌های از پیش تدوین‌شده، به گزارش داوری مقاله خود بپردازند. اما برای انجام این کار اصولی وجود دارد که به برخی از مهم‌ترین آن‌ها در ادامه اشاره خواهد شد:

معمولاً توصیه می‌شود که گزارش داوری مقاله را با یک پاراگراف ابتدایی از مهم‌ترین پیام‌های موجود در مقاله شروع کرد. این نکته حائز اهمیت فراوانی است. چرا که نه تنها به نویسندگان مقاله ثابت می‌کند که پیام‌های اصلی مقاله توسط داور مقاله درک شده است، بلکه به سردبیر کمک می‌نماید که اگر خود به موضوع مقاله اشراف کامل ندارد، با خواندن این پاراگراف، از اهمیت مقاله و پیام‌های مهم موجود در آن آگاهی یابد. اما اگر به هر دلیل امکان مشخص کردن پیام‌های اصلی مقاله توسط داور وجود ندارد، باید به این نکته مهم در همان پاراگراف ابتدایی و با ذکر دلیل آن اشاره نمود [۴].

۱- استاد گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
تلفن: ۰۳۴-۳۴۲۶۴۰۰۳، دورنگار: ۰۳۴-۳۴۲۵۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

پس از این پاراگراف ابتدایی، بهتر است داوران نتیجه داوری خود را در دو بخش "نکات مهم" و "نکات جزئی" ادامه دهند. داوران باید هر گونه خطای موجود در نگارش مقاله از "عنوان" تا "منابع" که موجودیت مقاله را تهدید می‌نماید را در نکات مهم آورند. برای نمونه، پیشنهادهایی برای تصحیح عنوان، تصحیح نوع مطالعه، تصحیح چگونگی گزارش نتایج مطالعه، تصحیح و تکمیل بحث با استفاده از منابع معتبرتر را می‌توان جزء نکات مهم قلمداد نمود. این در حالی است که تصحیح اغلاط تایپی، به فرمت مجله درآوردن خلاصه مقاله یا منابع مورد استفاده آن را می‌توان بخشی از نکات جزئی قلمداد کرد.

چنین تقسیم‌بندی به سردبیر کمک خواهد کرد تا تصویر دقیقی از خطاهای مهم مقاله در کنار یکدیگر داشته باشد و بنابراین، تصمیم صحیح‌تری را در خصوص مقاله اتخاذ نماید. همچنین، این شیوه نگارش نتایج داوری به نویسندگان کمک خواهد کرد تا خطاهای مهم موجود در مقاله خود را بهتر تشخیص داده و سعی در رفع تمامی خطاهای مقاله اعم از کلی و جزئی نمایند.

در نگارش گزارش داوری، همتایان باید از نگارش جملات مبهم خودداری نموده و به طور دقیق به موضوعات مورد نظر خود اشاره نمایند. آن‌ها، همچنین باید در صورت امکان راه‌های مشخصی را برای رفع خطاهای موجود در مقاله در اختیار نویسندگان قرار دهند. به علاوه، باید از به‌کار بردن جملات و کلماتی که ممکن است باعث آزردگی خاطر نویسندگان را فراهم نماید اجتناب نمایند. در انتهای گزارش داوری نیز براساس نکات مهمی که مطرح کرده‌اند، نظر صریح وشفاف خود مبنی بر "پذیرش در صورت انجام تصحیحات" یا "رد مقاله" را اعلام نمایند.

بدیهی است که نگارش چنین گزارشی نه تنها می‌تواند به اتخاذ یک تصمیم صحیح به سردبیر کمک نماید بلکه به نویسندگان نیز کمک می‌نماید که یا از دلایل منطقی رد مقاله خود مطلع گردند و یا راهنمای مفید و جامعی برای چگونگی تجدید نظر در متن مقاله خود را در اختیار داشته باشند.

References

[1] Rezaeian M. How to critically review a scientific, medical or business paper. *Middle East J Business* 2011; 6(4): 13-15.

[2] Rezaeian M. The process of reviewing an article from submission up to publication. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2010; 9(3): 149-52. [Farsi]

[3] Rezaeian M. A Review on the Editorial Peer Review. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2010; 9(2): 125-34. [Farsi]

[4] Moore A. What's in a peer review report? *Bioessays* 2013; 35: 77.